

คิด.....จะเป็นช่างปั้น?

สุใจ ส่วนไพโรจน์¹

ชีวิตของเด็กมิใช่ประดิษฐกรรมของผู้ใหญ่
ด้วยทุกชีวิตมีความต่าง ในความต่างนั้นมีคุณค่าแฝงอยู่เสมอ
ในคุณค่ามีศักยภาพที่จะเติบโตในวิถีแห่งตนเอง
ชีวิตเป็นกระแสของการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งด้านความคิดและความรู้สึก
ชีวิตน่าจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้มากขึ้นหากเราให้โอกาส.....โอกาสแห่งการยอมรับ
โอกาสแห่งการได้รับความเข้าใจ โอกาสที่จะเป็นคุณค่าในตัวเขา
ด้วยความรักด้วยหัวใจที่ดีงาม ด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่แจ่มใสของผู้ใหญ่
จึงควรแก่การเป็นช่างปั้น.....ปั้นชีวิต

เด็กในวันนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า
เด็กดีในวันนี้ย่อมหมายถึงผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้าด้วย
เด็กจึงเป็นเสมือนเบ้าของการแต่งแต้มของผู้ใหญ่เพื่อให้ผลงานออกมาเป็นที่ถูกอกถูกใจและเป็นตัวแทนในการสืบสานอนาคตของครอบครัว การพัฒนาเด็กเริ่มต้นที่ครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่เด็กได้รับการวางรากฐานและเป็นสถาบันที่หล่อหลอมบุคลิกภาพโดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดู (socialization)

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีผลต่อพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความคิด ความมุ่งหวังในชีวิต การตัดสินใจ การแก้ปัญหา อารมณ์ ความรู้สึก การร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวทางสังคม ความภาคภูมิใจในชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต และความสงบทางจิตใจ ซาปิโร (Shapiro, 1997) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อ

พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. แบบใช้อำนาจ มีการตั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด และคาดหวังในตัวเด็กสูง เด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้จะมีอารมณ์กดดันสูง ไม่ไว้วางใจใคร บางคนอาจมองโลกในแง่ร้าย ชอบตำหนิ วิพากษ์วิจารณ์ และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2. แบบตามใจ ทะนุถนอมจนเกินเหตุ ไม่มีการตั้งกฎระเบียบใดๆ ไม่มีการดุหรือลงโทษเมื่อเด็กทำความผิด เด็กจะถูกตามใจจนกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง ไม่ใส่ใจผู้อื่น ขาดการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น มีอารมณ์ก้าวร้าว และมองตนเองเป็นศูนย์กลางแห่งความสนใจ มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ทำให้มีปัญหาในการปรับตัวไม่รู้จักเสียสละ ไม่รู้จักการให้ รู้แต่จะรับฝ่ายเดียว

¹ อาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3. แบบให้เหตุผล เด็กได้เรียนรู้ความพอดี รู้จักยืดหยุ่น ไม่เข้มงวด จนเด็กขาดศักยภาพในตนเอง หรือปล่อยปละละเลยจนเสียคน ให้คำชี้แนะเมื่อเด็ก ประสบปัญหาแต่ไม่ไปกำกับควบคุมหรือออกคำสั่ง เมื่อเด็กกระทำผิดจะมีการชี้แจงเหตุผลให้เด็กยอมรับ ก่อนลงโทษ เด็กจะมีลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตาม ที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล มีความมั่นคง ทางอารมณ์ สามารถบริหารและจัดการอารมณ์ได้ดี มีความหนักแน่น ปรับตัวได้ดี

ขอฝากข้อคิดในการหล่อหลอมเด็กไว้ดังนี้

ตัดสินใจด้วยตัวเอง ไม่ใช่ออกคำสั่ง

ส่งสัญญาณ : เพื่อการเตรียมพร้อมที่จะ รับกับการเปลี่ยนแปลง ควรส่งสัญญาณเตือนให้เด็ก ทราบด้วยการระบุกำหนดการ/เวลา ที่จะเปลี่ยนแปลง การกระทำใด ๆ

เลิกตำหนิ : ใช้การเชิญชวนให้ทำ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ แทนการตำหนิพฤติกรรม ที่ผิดพลาด

เลี่ยงการลงโทษ: การลงโทษทุกรูปแบบไม่ ก่อให้เกิดพลังที่สร้างสรรค์ในจิตใจของเด็กเลย

<p>ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความชื่นชม ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยการให้กำลังใจ ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความยุติธรรม ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความรักความอบอุ่น ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยการยอมรับ แต่...ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยคำตำหนิ ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยคำเหยียดหยัน ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความก้าวร้าว</p>	<p>เขาจะเป็นคนที่ซึ่งในคุณค่า เขาจะเป็นคนที่เชื่อมั่นในตน เขาจะเป็นคนที่รักความยุติธรรม เขาจะเป็นคนที่มีศรัทธาต่อชีวิต เขาจะเป็นคนที่เต็มไปด้วยความรัก เขาจะเป็นคนที่แข็งแกร่ง เขาจะเป็นคนที่ฉลาดอายุ เขาจะเป็นคนที่แข็งแกร่ง</p>
---	--

เด็กมีชีวิตและวิถีที่ตนต้องการไม่ต่างไปจาก ผู้ใหญ่ ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะช่วยให้ครอบครัวผ่าน พันวิกฤตการณ์ในครอบครัวไปได้เหมาะสม

อดทนรอคอย : เด็กมีความนึกคิดเป็น ของตนเอง ผู้ใหญ่มีหน้าที่เพียงแต่อดทนรอคอย ขณะที่เด็กกำลังใช้ความคิดไตร่ตรองเชิงเหตุผล

ยืดหยุ่น : เรียนรู้จังหวะชีวิต เข้าใจ ธรรมชาติเด็ก ผู้ใหญ่ที่ยืดหยุ่นเป็นจะช่วยลดแรง ต่อด้านของเด็ก

สร้างทางเลือก : ให้โอกาสในการเลือก

ควรเลี่ยงการลงโทษ หรือทารุณจิตใจเด็ก แต่ใช้ วิธีเสริมแรงเขาเมื่อเขาทำดีขึ้นโดยลำดับ

เป็นที่พึ่งพิง : เด็กจะกล้าเรียนรู้ประสบ- การณ์ชีวิตหากมั่นใจว่ามีที่พึ่งพิงเมื่ออ่อนล้า มีที่ปลอบ ประโลมใจเมื่อท้อแท้ มีที่เสริมกำลังใจเมื่อเผชิญกับ อุปสรรคความยุ่งยากที่ถาโถมเข้ามาในชีวิต

บ้านแสนรัก : ภายในบ้านมีบรรยากาศ ของความรัก ความอบอุ่น และความเอื้ออาทรต่อกัน ตลอดเวลา

บ่อยครั้งที่เรากลับพบว่าการสร้างชีวิต สร้าง

อนาคตให้กับคนที่เรารักและปรารถนาดี มิใช่เพียงแต่ การเตรียมความมั่งคั่งในทรัพย์สิน การเตรียมอนาคต ทางการศึกษาชั้นสูง หรือการมีอาชีพที่มั่นคง แท้จริง แล้วการวางพื้นฐานของจิตใจที่ดีงามให้กับเขาโดยผ่าน กาลเวลาของชีวิตที่ละน้อยนิดต่างหากจะช่วยทำให้เขา ซึมซับความเข้าใจในวิถีแห่งตนได้อย่างงดงามและมี

ความสุข พึงเลี้ยงการปั้นแต่งชีวิตใครๆ เพราะแม้แต่ ชีวิตเราก็ยังไม่ได้ตั้งใจเราทุกครั้งไป อย่าใช้ชีวิตเรา เป็นมาตรฐานในการปรับแก้ผู้อื่น เพราะสิ่งที่เราคิด ว่าเรารู้มาก รู้มาก่อน รู้ดีแล้ว บางมิติในรายละเอียด ของชีวิตเราไม่รู้

เอกสารอ้างอิง

Shapiro, Lawrence E. (1997). **How to raise a child with a high EQ.** Harper Collins Pulishes.

